

Разом із тим практика Європейського Суду з прав людини щодо застосування ст. 4 протоколу № 7 Конвенції є непослідовною та в деяких випадках, навіть, суперечливою. Цей недолік визнає й сам Суд.

Також щоб прослідкувати і відповісти на питання чи дотримуються принципу *non bis in idem* в Україні потрібно розглянути здійснений аналіз судової практики певного районного суду за певний період і обрано справу для прикладу. Йдеться про адміністративні і кримінальні справи, пов'язані з притягненням до юридичної відповідальності осіб, винних у незаконному перетині державного кордону України з використанням підроблених документів. У процесі дослідження було встановлено, що, крім притягнення до адміністративної відповідальності, одна й та ж сама особа за те ж саме правопорушення притягується ще і до кримінальної відповідальності. Кваліфікуючи діяння осіб, які намагалися перетинати кордон України, використовуючи підроблені документи, адміністративний суд цілком законно і обґрунтовано застосовує ст. 204-1 КУпАП й обирає їм визначену законом міру покарання. Санкція цієї статті передбачає покарання у вигляді штрафу або адмінарешт строком до 15 діб. Разом з тим додатково кваліфікують діяння цих осіб ще і за ч. 4 ст. 358 ККУ, яка передбачає відповідальність за використання підробленого документа. Фактично одну й ту ж саму особу два рази притягують до юридичної відповідальності за одне й те саме правопорушення, що категорично заборонено ст. 61 Конституції України.

Отже, вплив та значення принципу «*non bis in idem*» для правозастосовної діяльності полягає у тому, що особа, уповноважена її здійснювати, повинна не допустити подвійного інкримінування та призначення покарання особі, яка вчинила злочин за одне й те ж діяння за двома чи більше статтями КК. У цьому випадку, на відміну від правотворчої діяльності, принцип повноти кваліфікації повинен фактично ігноруватися з метою недопущення порушення вимоги ст. 61 Конституції України.

Література:

1. Конституція України (чинна з 1996 р. зі змінами) // Офіційний портал Верховної Ради України
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 19.10.73 [Електронний ресурс]. - http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043
3. Протокол № 7 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 22 листопада 1984 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_804
4. Хилюк С. Кримінально-правові аспекти правила NON BIS IN IDEM у практиці європейського суду з прав людини. / Вісник Львівського університету. Серія юридична. Випуск 55. 2012 р. — с. 254-26.

Чуб А.

(наук. кер. – доц. Нагорний В. В.)

*студентка I курсу факультету філології та журналістики
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

Міжнародний пакт про громадянські та політичні права

У сучасному світі питання про права людини займає одне з центральних місць у відносинах між державами. Міжнародне співробітництво держав у галузі прав людини відбувається у формі прийняття певних стандартів стосовно змісту правового статусу індивіда та прийняття державами зобов'язань дотримуватись цих стандартів у своєму внутрішньому законодавстві і у повсякденній діяльності.

Міжнародне товариство в рамках ООН створило такий нормативний акт як «Міжнародний пакт про громадянські та політичні права», який містить у собі норми, що стосуються цих питань. Пріоритетом для будь-якої держави має бути дотримання прав і свобод людини, адже це закріплено в конституції. Права людини в Україні частіше за все залишаються вивіскою української держави, за якою приховано не зовсім привабливий фасад та "кухня" функціонування державного апарату, чи діяльності так званих "професійних правозахисників". Тому людина, як правова особа, повинна знати закони і права в своїй країні, щоб вимагати їх дотримання.

«Міжнародний пакт про громадянські і політичні права» був схвалений Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 р. та набув чинності 23 березня 1976 р. Пакт є міжнародним договором і має обов'язкову силу для 167 держав-учасників, станом на квітень 2010 року. Крім держав-учасників, пакт підписаний ще 7 країнами [1].

Він складається з преамбули та 53 статей, об'єднаних у 6 частинах, і проголошує широкий перелік основних прав і свобод, які повинні надаватися кожною державою всім особам, що перебувають у межах її території та під її юрисдикцією.

Згідно зі Статтею 1 Пакту, країни беруть на себе зобов'язання сприяти виконанню права на самовизначення народів і поважати це право. У Пакті також визнається право народів вільно володіти, використовувати та розпоряджатися своїми природними багатствами і ресурсами.

Права осіб, гарантовані цим Пактом, включають:

- Право на ефективний засіб правового захисту у випадку порушення прав, навіть коли це порушення було вчинене особами, що діяли як особи офіційні.
- Рівне для чоловіків і жінок право користування всіма громадянськими і політичними правами.
- Право на життя, помилування чи про пом'якшення вироку.
- Свобода від нелюдського або принижуючого гідність поводження чи покарання.
- Свобода від рабства і підневільного стану.
- Право на свободу та особисту недоторканність і на свободу від свавільного арешту чи тримання під вартою.
- Свобода від позбавлення волі через борги.
- Право на вільне пересування.
- Право на рівність перед законом, право вважатися невинним, поки винність не буде доведена, і право на справедливе і публічне слухання справи безстороннім судом.
- Право на визнання правосуб'єктності.
- Право на особисте життя та його захист законом.
- Свобода думки, совісті і релігії.
- Право на свободу поглядів і вираження.
- Заборона пропаганди війни чи національної, расової чи релігійної ненависті.
- Право на мирні збори.
- Право на свободу асоціації.
- Право на одруження і право заснувати сім'ю.
- Права дітей (статус малолітніх, національність, реєстрація і ім'я).
- Право брати участь у веденні державних справ, право голосувати і бути обраним і допуск до державної служби.
- Право на рівність перед законом і рівний захист закону.
- Право осіб, що належать до етнічних, релігійних та мовних меншостей, користуватися своєю культурою, сповідувати свою релігію і виконувати її обряди, а також користуватися рідною мовою [2].

Відповідно до Пакту про громадянські і політичні права, закріплені в ньому певні фундаментальні права і свободи мають дотримуватися у будь-якій ситуації, навіть в умовах збройних конфліктів. Так, згідно з п. 1 [4, ст. 4] цього документа «під час надзвичайного становище в державі, при якому життя нації перебуває під загрозою і про наявність якого

офіційно оголошується, держави-учасниці цього Пакту можуть вжити заходів на відступ від своїх зобов'язань за цим Пактом лише настільки, наскільки це диктується гостротою становища, за умови, що такі заходи не є сумісними з їх іншими зобов'язаннями за міжнародним правом і не тягнуть за собою дискримінації виключно на основі раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії чи соціального походження».

Але далі в п. 2 [4, ст. 4] застерігається, що це положення не може бути застосоване до таких фундаментальних прав і свобод як:

- право на життя [4, ст. 4];
- заборона піддавати катуванню чи жорсткому нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню [4, ст. 7];
- заборона рабства, работоргівлі, підневільного стану [4, ст. 8];
- позбавлення волі на тій лише підставі, що невиконані якісь договірні зобов'язання [4, ст. 11];
- заборона скасування принципу, згідно з яким кримінальний закон не має зворотної сили [4, ст. 15];
- право кожної людини на визнання її правосуб'єктності [4, ст. 16];
- право кожного на свободу думки, совісті і релігії [4, ст. 18].

Всі ці та інші закріплені в Пакті права в процесі градації загальноприйнятих прав і свобод дістали назву «права першого покоління». Сьогодні вони набули характеру «*jus cogens*» (імперативна норма) і повинні виконуватися всіма державами світу, незалежно від того, є вони учасниками Пакту чи ні.

Таким чином «Міжнародний пакт про громадянські і політичні права» є важливою віхою в історії прав людини.

Пакт є обов'язковим для виконання всіма державами, що його підписали; за його виконанням слідкує Комітет з прав людини, заснований згідно зі статтею 28. За час свого існування Комітетом з прав людини було розглянуто сотні скарг щодо порушення прав і винесено стосовно їх відповідні рекомендації.

У ході розгляду індивідуальних повідомлень про порушення прав людини Комітет з прав людини формулює узагальнюючі висновки про відповідність законів, судової та адміністративної практики тієї чи іншої країни вимогам Пакту. В свою чергу, держави, виконуючи звернені до них рекомендації Комітету, узгоджують своє законодавство з вимогами Пакту і створюють умови для того, щоб в подальшому подібні порушення прав людини не допускалися.

Література:

1. COUNCIL OF EUROPE PORTAL «Міжнародний пакт про громадянські і політичні права» // <http://www.coe.int/uk/web/compass/the-international-covenant-on-civil-and-political-rights>
2. Верховна Рада України 1994-2017 програмно-технічна підтримка — Управління комп'ютеризованих систем. Інформаційна підтримка — Відділ баз даних нормативно-правової інформації // http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права // Міжнародні договори України. - К., 1992.